

OB BLIŽNJI ZAČASNI PREKINITVI POGAJANJ ZA RAZOROŽITEV

Po dolgotrajnih razgovorih še ni nobenega uspeha

Dva nova angloameriška predloga za popolno in delno ukinitvev atomskih poskusov - Sovjeti ju odklanjajo - Pogajanja se bodo nadaljevala v novembru

Odbor 17 držav, ki že več mesecev zaseda v Zenevi in kateremu je Organizacija združenih narodov poverila nalogo, naj skuša sestaviti osnutek sporazuma o atomski razorožitvi, bo v kratkem prekinil dela, ne da bi niti delno izpolnil svoje naloge. Odbor se sicer ne bo razpustil, temveč začasno prekinil dela, da se predstavniki prizadetih držav lahko udeležijo zasedanja glavne skupščine Združenih narodov, ki se bo začelo 16. septembra.

V krogih, ki se bavijo s tem vprašanjem, in v svetovnem tisku sta te dni predmet živahnih razprav predloga, ki sta ju na seji odbora iznesla predstavnika Združenih držav in Velike Britanije. Dve zahodni atomski velesili sta sestavili dva načrta, od katerih prvi predvideva ukinitvev in prepoved vseh jedrskih poizkusov in eksplozij, drugi pa predvideva le prepoved jedrskih eksplozij v atmosferi, v kozmosferi (se pravi nad gostimi zračnimi plastmi) in pod vodo.

PRVI PREDLOG

Po prvem načrtu bi se podpisniki sporazuma obvezali, da ne bodo dovolili nobenih atomskih poizkusov na lastnem ozemlju. Predvidena je nadalje ustanovitev mednarodne znanstvene komisije, sestavljene iz 15 članov Združene države, Velika Britanija in Sovjetska zveza bi bile stalno zastopane v tej komisiji, medtem ko bi se ostali člani zamenjali vsaka tri leta. Ta komisija bi jamčila izvajanje in spoštovanje sporazuma, in sicer tako, da bi zbirala podatke o vseh sumljivih pojavih, ki bi morebitno nastali na ozemljih podpisnikov sporazuma.

Za nadzorstvo bi služila že obstoječa znanstvena središča za ugotavljanje jedrskih eksplozij, a bi se lahko ustanovila tudi nova. Če bi ne bilo mogoče natančno dognati narave posameznega sumljivega pojava, bi komisija imela pravico, da na mestu samem ugotovi, kaj se v resnici dogaja ali se je že zgodilo. Če bi pojav nastal na ozemlju Združenih držav ali Velike Britanije, bi Sovjetska zveza morala predlagati, naj se zadeva prouči na kraju samem. Če bi pa šlo za pojav na ozemlju Sovjetske zveze, bi predlog za preiskavo morali dati vladni Amerike in Velike Britanije.

KAJ PREDLAGAJO NEVTRALCI

Za izvedbo sklepov omenjene mednarodne komisije bi skrbel funkcionar, ki bi ga za dobo 4 let imenovala večina članov.

Angloameriški načrt za popolno prepoved jedrskih in atomskih poskusov je v marsi

čem podoben načrtu, ki so ga predlagali predstavniki nevtrálnih in nevezanih držav, a se v določeni točki vendarle bistveno razlikuje. Tudi nevezane države so namreč v svojem načrtu predvidele možnost nadzorstev in preiskav na mestu, kjer bi nastal kakšen sumljiv pojav. Toda takšno preiskavo bi komisija lahko izvedla, samo če bi v to privolila država, za katero obstaja sum, da je izvedla atomski poizkus.

DRUGI NAČRT

Drugi angloameriški načrt predvideva, kot smo že omenili, le prepoved atomskih poskusov v atmosferi, kozmosferi in pod vodo ter na vseh tistih področjih, kjer bi radioaktivni prah lahko povzročil škodo ljudem in različnim poljskim pridelkom.

Značilno je, da zahodnjaki v tem načrtu ne predvidevajo nobenega nadzorstva, kar pomeni, da so obstoječa znanstvena središča sposobna zabeležiti ne samo vsako atomsko eksplozijo, temveč tudi natančno ugotoviti vse njene podrobnosti.

V načrtu je nadalje določeno, da ima vsaka država, ki podpiše sporazum, pravico, da ga odpove, če bi ga prekršila ena treh velesil. Predvideno je tudi, da sme vsak podpisnik predlagati, naj se k sporazumu dodajo novi členi, ki postanejo veljavni, če jih sprejme večina podpisnikov.

Nova pogajanja edini izhod

Na nova angloameriška predloga je Sovjetska zveza že dala uraden odgovor. Njen predstavnik na ženevski konferenci Kuznecov je izjavil, da predloga ne upoštevata spomenice, ki so jo v zvezi s tem vprašanjem predložili predstavniki nevtrálnih in nevezanih držav, in da sta zato nesprejemljiva. Pristavil je nadalje, da je na takšnih osnovah sporazum nemogoč.

Če bi sprejeli prvi predlog — je dejal Kuznecov — bi ne dosegli nič drugega, kot da bi na ta način uzakonili vohunstvo. Sovjeti namreč smatrajo preiskave in nadzorstvo nad sumljivimi pojavi na kraju samem, kjer ti pojavi nastanejo, za vohunsko dejanje. Angloameriški predlog o delni prepovedi atomskih poizkusov pa je Kuznecov prav tako zavrnil, ker bi se na ta način smeli nadaljevati jedrski preizkusi v podzemlju, s čimer bi se državam nekako še uradno priznala pravica, da smejo tudi v bodočnosti tekmovati v izdelovanju in preizkušanju atomskega orožja.

Končno je Kuznecov pripomnil, da je mogoče skleniti sporazum o prepovedi vseh

V tej zvezi je predsednik Kennedy izjavil, da sta Amerika in Velika Britanija pripravljene takoj podpisati sporazum o delni prepovedi atomskih poizkusov, kajti koristi in obstoj vsega človeštva zahtevajo, naj preneha »nesrečna tekma« v oboroževanju. Po Kennedyjevem mnenju obstajajo danes št. roke možnosti, da se sklene takšen sporazum, kar bi med drugim vplivalo, da bi v drugih državah, ki še nimajo atomskega orožja, prenehala prizadevanja za izdelovanje lastnega jedrskega orožja. Podpis takšnega sporazuma — je končno poudaril Kennedy — bi bil hkrati prvi korak k prepovedi vseh atomskih in jedrskih preizkusov.

V določnih zahodnih krogih zadnja dva angloameriška predloga spravljajo v zvezo z dejstvom, da se zna na svetovni pozornici v kratkem predstaviti nova atomska velesila, in sicer komunistična Kitajska. V teh krogih namreč poudarjajo, da bo Kitajska prav gotovo že prihodnje leto izvedla svoj prvi atomski poskus. Če bi se tudi ta ogromna država oborožila z jedrskim orožjem — pripominjajo isti krogi — bi s tem novim dejstvom morali računati ne samo zahodnjaki, temveč tudi Sovjetska zveza, kateri prav gotovo ne more prijeti, če se njemu sosedji odpira možnost, da tudi na tem področju lahko s časom postane neodvisna.

atomskih poizkusov brez nadzorstev, čes da so ta nepotrebna, ker obstajajo danes znanstvene naprave, s katerimi je mogoče ugotoviti naravo vseh jedrskih eksplozij, tudi tistih, ki se izvršujejo pod zemljo.

Zahodni predstavniki so po teh izjavah povabili Sovjetsko zvezo, naj kljub temu ponovno prouči nova predloga. Kuznecov so pa pozvali, naj znanstveno dokaže, da obstajajo sredstva, ki omogočajo ugotavljanje tudi podzemskih atomskih poskusov.

Po tolikih mesecih pogajanj v Ženevi torej še nič ne kaže, da bi v doglednem času moglo priti do kakega sporazuma o delni ali popolni ukinitvi atomskih poizkusov. Tudi prizadevanja in neposredna udeležba predstavnikov nevtrálnih in nevezanih držav pri pogajanjih v Ženevi žal še ni pripomogla, da bi se našla za vse sprejemljiva rešitev. Kljub tem neuspehom pa je jasno, da je treba še naprej vztrajati pri pogajanjih in razgovorih zlasti med zastopniki neposredno prizadetih držav, kajti to je edina pot, ki lahko pripelje do kakšnega pozitivnega zaključka.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 2. septembra, ob: 9.00 Kmetijska odaja; 9.30 Slovenski narodni motivi; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Leteči konj«, pravljica (Franjo Kumer), igrajo člani RO; 12.15 Vera in naš čas; 14.45 Sestanek z »Vasovavci«; 16.00 Popoldanski koncert; 18.00 Tvorina sanj, obzornik filmskega sveta; 19.15 Nedeljski vestnik; 21.20 Sodobna simfonična glasba; 22.00 Nedelja v športu.

• PONEDELJEK, 3. septembra, ob: 18.30 Skladbe jugoslovanskih avtorjev — Natko Devčič: Istrska suita, Jakob Gotovac: Simfonično kolo; 19.00 Violinist Eligio Ciriani, pri klavirju Gian Franco Plenizio — Veracini: Sonata v e-molu; 19.20 Berlioz: Rimski karneval; 19.30 Znanost in tehnika — Tone Penko: »Kaj je bioritmika«; 20.30 Iz glavnih italijanskih opernih gledališč — Giuseppe Verdi: Aida. Približno ob 21.10 »Rimsko operno gledališče«.

• TOREK, 4. septembra, ob: 18.30 Italijanski operni pevci: »Enrico Caruso« (Claudio Gherbitz); 19.00 Violinist Srečko Zalokar, pri klavirju Jelka Suhadolnik-Zalokar — Santel: Andante, Svetel: Sonatni stavek, Juvanec: Nokturno; 19.15 »Pustolovščine Toma Sawyerja«, radijska zgodba (Mark Twain — Milena Mohorič — Jožko Lukeš), igrajo člani RO; 21.00 Obletnica tedna — Bojan Pavletič: »Ob 25-letnici smrti barona Pierra de Coubertina, pobornika olimpiad«; 21.40 Klavirska sonata Ludviga van Beethovna: Sonata št. 15 v D-duru, op. 28; 22.00 Ilustrirano predavanje — Tullio Bressan in Ezio Benedetti: »Zgodba Pavla Diakona«.

• SREDA, 5. septembra, ob: 18.30 Schumann: Tretja simfonija v Es-duru, op. 97 imenovana »Renska«; 19.30 Turistični razgledi; 21.00 »Potovanje v Koromandijo«, igra v treh dej. (Dominik Smole — Balbina Baranović-Battellino), igrajo člani RO; 22.30 Druga mednarodna revija pevskih zborov v Loretu.

• ČETRTEK, 6. septembra, ob: 18.30 Iz italijanskega glasbenega ustvarjanja: Glasba v Florenci za časa Medeejcev; 19.00 Tenorist Miro Brajnik. Na sporedu so Merkujevi in Vodopivčevi samospeli; 19.30 Za Valvazorjem po naši deželi (Mara Kalan); 21.00 Simfonični koncert Turinskega orkestra Italijanske Radiotelevizije. Približno ob 21.45 Književnost in umetnost — Josip Tavčar: »Lucio Mastronardi in njegova knjiga Il maestro di Vigevano«. Približno ob 22.35 Iz zgodovine italijanske veleindustrije — Rosario Romeo: »Svetle in senčne strani industrijske revolucije za Giolittija«.

• PETEK, 7. septembra, ob: 18.30 Iz simfonične glasbe 19. stoletja — Mendelssohn-Bartholdy: Suita iz »Snežne noči«; 19.00 Koncertna sezona Tržaške Ljudske univerze 1960/61; 19.30 Človek in cesta — Rafko Dolhar: »Psihobijsena za volanom«; 20.30 Gospodarstvo in delo; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Srečanje s tržaškimi književniki: »Stanko Janežič« (Franc Jeza).

• SOBOTA, 8. septembra, ob: 14.40 Jugoslovanske ritmične povelje; 16.00 Junaki športa — Dušan Perčot: »Bleriot preleti Rokavski prelivi«; 18.30 Skladbe juljskih avtorjev — Mario Zafred: Tretja simfonija (Kraški snev). Lirični koncert za violino in orkester; 19.05 Pianist Andrej Preper — Radič: Sonata Iesta; 19.15 Goriški obiski: »Pevma in Oslavie«; 20.00 Športna tribuna; 20.40 Celjski komorni zbor; 21.00 »Deževni večer«, igra v treh dej. (Paola Riccora — Lada Mlekuž), igrajo člani RO.

TEDENSKI KOLEDARČEK

2. septembra, nedelja: 12. pobinkošna
3. septembra, ponedeljek: Pij
4. septembra, torek: Rozalija
5. septembra, sredo: Lavrencij
6. septembra, četrtek: Čahařija
7. septembra, petek: Marko
8. septembra, sobota: Rojstvo D. M.

PROSLAVA BAZOVIŠKIH ŽRTEV

Odbor za proslavo bazoviških žrtev javlja, da bo priredil, kot običajno, proslavo ob obletnici ustrelitve bazoviških junakov, in sicer v četrtek, 6. septembra ob 17.30 polaganje vencev na grobove pri Sv. Anji, v nedeljo, 9. septembra ob 15. uri proslava ob spomeniku pri Brazoviči. Govori predstavnikov oporniških organizacij in nastop pevskih zborov.

Stavka španskih rudarjev

Vse kaže, da Francov režim v Španiji preživlja zadnje čase precej hudo krizo. V Asturijah, kjer se nahajajo premogovniki, od katerih Španija dobiva 69 odstotkov celotne proizvodnje premoga, stavka več kot 15 tisoč rudarjev, pri čemer je prizadetih 27 industrijskih podjetij.

Delavci zahtevajo, naj se jim zboljša njih ekonomski položaj in so stopili v stavko, čeprav je ta način boja za dosego in zaščito delavskih pravic v Španiji prepovedan. Zato ima njihovo stavkovno gibanje tudi določeno politično obeležje.

Oblastva so sicer letošnjega maja poskrbela, da so se rudarjem nekoliko zvišale plače, a to je imelo za posledico, da so se zvišale cene premogu, kar je negativno vplivalo na celotno gospodarstvo.

Francoski dnevnik Le Figaro je pred dnevi pisal, da krize v Asturijah ni lahko rešiti, kajti sedanje stanje je odvisno od mnogih činiteljev. Upoštevati je namreč treba, da vsak španski rudar dnevno nakoplje povprečno 560 kg premoga, medtem ko znaša proizvodnja v Franciji in Nemčiji dnevno 1161 kg oziroma 1433 kg na vsakega rudarja.

Adenauer piše

Kancler Konrad Adenauer je poslal pisma v New York, Pariz, London in v Moskvo, v katerih opozarja štiri velike na njih odgovornost glede Berlina. V pismu jih poziva, naj naredijo konec barbarstvu ob berlinskem »zidu sramote« in naj uveljavijo v Berlinu človeške pravice.

Zahodnonemško časopisje si dosti obeta od U Thantovega obiska pri Hruščevu v Jalti na Krimu. Adenauerjevo pismo pa ni naletelo na prav gorka ušesa pri zapadnih velesilah. Na jokanje Nemčije pred sovjetsko nevarnostjo se marsikdo vprašuje, kako da je niso poznali leta 1939, ko sta Ribbentrop in Stalin rezala Poljsko po živem telesu.

Trn v peti

Odkar se je kubanski voditelj Fidel Castro naslonil na Sovjetsko zvezo, je Kuba postala pravi trn v peti za vso politično dejavnost v srednji in južni Ameriki. Znova so se začeli gibati tudi Castrovi nasprotniki, združeni v »revolucionarnem direktoriju«. V petek ponoči sta se približala dva brza motorna čolna na 200 metrov do obale glavnega mesta Havane. Iz težkih strojnica sta odprla živahen ogenj proti gledališču, kjer so prav takrat zborovali sovjetski tehniki, poslani od Moskve na Kubo. Streljanje je trajalo dobrih deset minut, preden so se kubanski stražni čolni zavedli, da gre za resen napad. Medtem so se nasprotniki že umaknili.

Fidel Castro je po radiu brž obsodil Združene države za napad in je ukazal pretrgati vse telefonske in brzojavne zveze z ameriško obalo. Amerika seveda odbija te obtožbe in dokazuje, da so napad pripravili člani študentske proticastrove zveze, ki ima svoj sedež v Miamiu.

Po zadnjih vesteh se pa zdi, da ni šlo toliko za obstreljevanje Havane, marveč za izkrcanje revolucionarjev na otok. Tisto streljanje je imelo nalogo samo privleči pozornost, medtem ko so napadavci na drugem kraju stopili na suho.

Vzroki nizke proizvodnje so v prvi vrsti zastarele naprave, nesmotna porazdelitev dela in pomanjkanje strokovno usposobljenih kadrov.

Kako se mislijo oblastniki izmotati iz te hude krize, še ni jasno. Po še nepotrjenih vesteh se zdi, da so doslej 300 rudarjev poslali v konfinacijo. Jasno pa je, da s takimi diktatorskimi sredstvi ne bo vedno mogoče krotiti gopodarsko in politično za postavljenih delavcev.

—0—

Nemirna Alžirija

V neodvisni Alžiriji se še vedno razvijajo dogodki podobno kot v Kongu, ko je dosegel svobodo. Domači oblastniki se borijo za premoč. Na eni strani je podpredsednik začasne alžirske vlade Krim Belkasem, katerega podpira tudi četrta vilaja ali vojaško okrožje. Nasproti njemu pa stoji Ben Bela, ki vodi »Politični urad« kot civilni izvršni odbor revolucionarnega gibanja. Ben Bela podpira večina alžirskih vojaških krogov. Vso oporo mu pa nudi tudi komunistična stranka Alžirije, ki je izdala sporočilo, da vidi samo v »Političnem uradu« močno osrednjo oblast.

Belkasem Krim je na torkovi tiskovni konferenci ostro napadel Ben Bela kot nasilneža in stremuha po samooblasti. Namignil je tudi, da je on kriv zadnjega spopada med francoskimi in alžirskimi vojaki pri Marengu. Nasprotniki trdijo pa obratno. Vse torej kaže, da se za hrbiti obeh voditeljev skrivajo tuje sile, čeprav Belkasem Krim poziva vse alžirske voditelje, naj se sporazumejo.

ZAR IN ARABSKA LIGA

Odposlanstvo Združene arabske republike je v torek zapustilo zasedanje Arabske lige, ki že več dni zboruje v mestu Chataura v Libanonu. Hkrati je sporočilo, da ZAR izstopa iz te mednarodne arabske organizacije. Arabska liga je bila ustanovljena po drugi svetovni vojni s ciljem, da pripravi tla za politično združitev vsega arabskega sveta.

Naserjeva vlada je svoj ukrep utemeljila, češ da so Sirci na tem zasedanju sprožili kampanjo laži in obrekovanj proti ZAR. Sirci so namreč javno obtožili Naserjevo vlado, da je bilo v dobi združitve Sirije in Egipta mučenih več njihovih rojakov in da je bila namenoma povzročena škoda gospodarstvu Sirije.

Ker odbor Arabske lige ni takoj zavzel stališča do teh obtožb, je odposlanstvo ZAR v znak protesta zapustilo sejno dvorano in se vrnilo v Kairo.

Novi sunki

V torek opoldne so ljudje v južni Italiji zopet občutili dva močna potresna sunka. Prestrašeni še od zadnjega potresa predzadnjega torka so bežali iz hiš na prosto. K sreči ni bilo v žep napol porušenihih krajih večje škode in žrtev. Šibkejši sunke so zaznamovali tudi v Tricentu. Središče novega potresa se nahaja na polotoku Peloponezu, kjer se je porušilo precej stavb in so imeli eno smrtno žrtev.

Potresna opazovalnica v Faenzi napoveduje ponovne potresne sunke v bodočih mesecih tudi po drugih krajih.

SOVJETSKA ZVEZA IN EST

V Moskvi te dni zborujejo predstavniki držav, ki pripadajo vzhodnemu komunističnemu taboru. Predmet razprav je stališče, ki naj ga te države v bodočnosti zavzamejo do Evropskega skupnega tržišča. Doslej si je Sovjetska zveza, kot znano, prizadevala, da bi čimbolj otežkočila izvedbo načrta o EST-u, a ni dosegla otipljivih uspehov.

Zdi se, da nameravajo zato Sovjeti sprameniti svoje dosedanje stališče ter bodo baje odslej dopuščali možnost, da pride do gospodarskega sodelovanja in mirnega tekovanja med Evropskim skupnim tržiščem in vzhodnimi državami, ki so združene v Odboru za medsebojno gospodarsko pomoč, znanem tudi pod imenom »Comecom«.

GRADNJA STANOVANJ V SLOVENIJI

Lani so v Sloveniji s pomočjo stanovanjskega sklada zgradili skupno 6025 novih stanovanj. V ljubljanskem okraju so zgradili 2663 stanovanj, v mariborskem 854, v celjskem 746, v okraju Kranj 739, Koper 403, Novo mesto 244, Gorica 238 in Murska Sobota 138.

V prvem letošnjem poletju pa je bilo v Sloveniji sezidanih 1718 stanovanj, od katerih skoraj polovica (829) v Ljubljani.

Nova proga

Rusi in Kitajci gradijo z vso naglico novo železniško progo, ki bo skrajšala pot od meje Urala do Kitajske za več kot tisoč kilometrov. Doslej je tekla običajna pot po sibirski železnici. Nova proga pa se začne pri turkестanski postaji Aktogai in sledi stari karavanski smeri preko strahovitih puščav skozi Džungarijo in centralno Azijo na Urumči. Gradnjo je ovirala velika vrcina, pa zopet leden mraz in strašni peščeni orkani. Na progi je delalo več tisočev sovjetskih prostovoljcev. Ta osrednjeazijska proga bo imela tudi velik politični pomen, ker bo zblížala Sovjetsko zvezo s Kitajsko.

LIZ IN FOX

Eno največjih kinematografskih podjetij na svetu »20th Century Fox« se nahaja v velikanskih gospodarskih težavah. V zadrege je spravila to družbo igravka Liz Taylor, ki se je med proizvajanjem filma »Kleo-patra« kujala in ga zavlačevala, da ima podjetje okoli osem milijard lir zgube. Novi predsednik družbe Fox, režiser Zanuck je napovedal skrajno varčevanje, če naj se filmsko podjetje reši. Po našem bi bilo najbolje, če bi že poprej pogledali lepi Liziki malo pod prste. Sicer pa smo filmskega divizma siti že do grla.

Dajte za ponesrečence

Kakor vedno, tako skušajo nekateri brezvestneži izkoristiti v svoje namene tudi začnji potres v južni Italiji. Še bolj čudno je, da znajo slepariti s potresom tudi mladoletniki, kot se je pripetilo pred nekaj dnevi v Parmi. Tam so se zbrali štirje šestnajstletni študentje in hodili po dva in dva po hišah. »Pošiljajo nas očetje jezuiti«, so se predstavljali, »da pobiramo drobne prispevke za ponesrečence v južni Italiji. Kar v to ovojnico dajte denar in sami zalepite«. Precej ljudi je šlo na te limanice in so dajali prispevke, ki so šli v žep podjetnim študentom, dokler jih ni nekdo ovdal policiji.

NOVICE

De Gaullovi atentatorji

Včeraj se je začela razprava proti atentatorjem na generala De Gaulla, ki so že lani v septembru streljali nanj. Na zatožni klopi sedi pet obtožencev, šestega še nimajo v pesteh.

Policija pa še vedno ni našla zadnjih napadavcev. Sumi, da jih je bilo deset. Na kraju atentata so našli 150 izstreljenih nabojev. Sledovi kažejo za nekim Alfonzom Muratom, ki je najel v izposojevalnici avto, katerega je policija tudi našla. Murat je seveda srečno odnesel pete. Zato obdolžujejo policijo, da malomarno skrbi za predsednikovo osebno varnost. Brez dvoma je, da prihajajo atentatorji iz skrajnih vrst oasovcev. Prav včeraj so v stanovanju enega izmed njih našli veliko orožja, podobnega tistemu, ki so ga napadavci uporabili v Petit Clamartu. Nacionalistični skrajneži so tudi izjavili, da »bodo pobili De Gaulla kot steklega psa«.

POZDRAV VENERI

V ponedeljek zjutraj so na rtiču Canaveral izstrelili vesoljski satelit »Mariner III«. Njegova naloga je, da se približa na 25 tisoč kilometrov planetu Veneri in da ostane pol ure v njegovi bližini. Sestanek pa ni namenjen za razgovor med mornarjem in Venero, marveč, da Marinerjevi instrumenti točno sporočijo na zemljo razne atmosferske in druge pojave v bližini Venera.

Ta ameriški polet pripravlja pot na Luno, ki bo morda mogoče šele čez pet let.

Še čakajo

Ze pred dobrim mesecem je vlada odobrila vsem profesorjem in učiteljem dolgo obljubovani »una tantum« ali enkratni prispevek na poviške plače za prvo letošnje polletje. Šolske uprave so prejele iz Rima debelo tiskane brošure z vsemi razpredelnicami za ta »tantum ergo«, kakor ga šaljivo nazivajo, in tudi ukaz, naj takoj pripravijo vsa ravnateljstva potrebne plačilne pole. Enkratni prispevek, ki se pa za vseh šest mesecev vrtil povprečno komaj v iznosu 35 tisoč lir, se je imel izplačati še pred velikim šmarnom. Šolniki so že računali na vesele počitnice. Minil pa je veliki šmaren in kmalu bo konec meseca, »una tantum« pa od nikoder ni. Saj šolniki ga ne potrebujejo več, ker so počitnice že pri kraju.

Pogajanja za Berlin

Vlade Amerike, Velike Britanije, Francije in zahodne Nemčije so se sporazumele, da se bodo njihovi zunanji ministri čez nekaj dni sestali v Washingtonu, kjer bodo skupno proučili položaj v Berlinu in zavzeli do tega vprašanja enotno stališče.

Ta sestanek je predvsem v zvezi s prihodom Nikite Hruščeva v Združene države, kjer se bo udeležil zasedanja Glavne skupščine Združenih narodov. Ob tej priložnosti je predviden tudi sestanek med Kennedyjem in sovjetskim predsednikom, ni pa izključeno, da bo hkrati prišlo do sestanka na najvišji ravni, se pravi do neposrednih razgovorov med Kennedyjem, Hruščevom, Macmillanom in De Gaullom.

Zahodnjaki zato želijo za to priložnost vskladiti stališča, ki jih imajo posamezne vlade do berlinskega problema, in se Hruščevu predstaviti z enotnim načrtom o rešitvi kočljivega vprašanja.

Ni pa izključeno, da je med tajnimi ameriško-sovjetskimi pogajanjimi padel s sovjet-ske strani kak nov predlog, ki ga v pričakovanju bližnjih razgovorov na visoki ravni morajo prej skupni proučiti vlade štirih zahodnih držav.

Vatikanski koncil

V Rimu so v teku zadnje priprave za bližnji vesoljni cerkveni zbor. Po še nepotrjenih podatkih se bo tega zgodovinskega zborovanja udeležilo 2.816 kardinalov, nadškofov, škofov in drugih visokih cerkvenih dostojanstvenikov.

V baziliki Sv. Petra je že pripravljenih 2844 mest. Od udeležencev bi jih bilo 728 iz Evrope, 31 iz Oceanije, Avstralije in Nove Zelandije, 196 iz Severne Amerike, 356 iz Azije, 196 iz Afrike in 400 iz Srednje ter Južne Amerike.

ZACETEK SOLSKEGA LETA

Novo šolsko leto se bo na vseh italijanskih osnovnih in srednjih šolah predvidoma začelo 1. oktobra.

HITRA ZIDAVA

V Angliji so izumili najhitrejši način hitre zidave. Pred skupino strokovnjakov je kazal izumitelj kako se postavi velika lopata iz lesa in jeklenih podpornikov v času 85 minut. Lopata ima prostora za dvesto delavcev. Ves material so pripeljali na šestih tovornjakih, ga razložili in postavili stavbo v omenjenem kratkem času. Razume se, da morajo biti nekateri deli že prej pripravljeni.

Ceprav se poletna sezona še ni zaključila in še ni mogoče imeti popolnih podatkov o poteku tujskoprometne dejavnosti, vendar iz vseh obalnih krajev prihajajo poročila, da se letošnja sezona lahko smatra za eno najuspešnejših v zadnjih letih. Ljubitelji morja so letos imeli na razpolago dva izredno sončna meseca — julij in avgust — medtem ko je bilo v juniju precej muhasto in hladno vreme.

Tudi tisti, ki se bavijo s tujskim prometom, pa si sedaj žele nekoliko večja, da bi osvežil naravo in ljudi.

Na sliki: del kopališča v znanem turističnem središču Gradežu.

Tržaškega

ŠE VEDNO STEVILNI POŽARI

Letošnja izredno huda suša ni povzročila ogromne škode samo našim kmetovavcem, temveč je posredni krivec, da je bil zadan neprecenljiv udarec tudi prizadevanjem za pogozdovanje tržaškega Krasa. Zaradi nepremišljenosti in pomanjkanja čuta odgovornosti marsikaterega izletnika in tudi marsikaterega prebivalca s podeželja nastajajo po vsej tržaški okolici številni požari, ki jih ni lahko pogasiti.

Velik požar je tako nastal v nedeljo zjutraj pri Nabrežini. Plameni so zajeli kakih 112 ha površine, kjer so bili delno borovi nasadi, delno pa pašniki in običajna kraška gmajna. Ogenj se je razširil po tako veliki površini v prvi vrsti zato, ker je tistega dne pihala burja in je bilo gašenje silno oteženo. Šele po 12 urah naporenega dela so gasilci, karabinjeri, policisti in vojaki mogli končno ukrotiti plamene. Po prvih cenitvah je samo ta požar povzročil skoraj 10 milijonov lir škode.

V nedeljo in naslednjih dneh so nastali požari tudi po drugih krajih na Tržaškem in prav tako opustošili že tako revno gozdno bogastvo. Ker še nič ne kaže, da se bo nas nebo usmilo in nam poslalo blagodejnega dežja, je nujno potrebno, da predvsem izletniki strogo pazijo na svoje cigaretno ogorko in da jih ne odvržejo nepogašene na tla.

Požari se navadno začno ob cestah, kar pomeni, da marsikateri avtomobilist vrže cigaretni ogorek skozi okno svojega vozila, ne da bi ga pogasil. To nepremišljeno dejanje pa ima navadno hude posledice.

Šolska obvestila o izpiti in vpisovanju

Na **drž. učiteljsko** s slovenskim učnim jezikom v Trstu se bodo začeli **vstopni in popravni izpiti** dne 3. septembra ob 8.30. Pismene skušnje za **usposobljenostni izpit** pa se začno dne 14. septembra ob 8.30. Vpisovanje na slovenskem **učiteljsko** v Trstu se je začelo. Trajalo bo do 25. septembra. Podrobna navodila so na razpolago v tajništvu zavoda. Uradne ure vsak dan od 9. do 12.

Ravnateljstvo **drž. Srednje šole** v Trstu sporoča, da se bodo začeli **vsi popravni izpiti** v ponedeljek, 3. septembra ob 8.30 s pismeno nalogo iz slovenščine. Obenem obvešča, da se vpisovanje dijakov v vse tri razrede nadaljuje do 25. septembra. Podrobnejša pojasnila dobite v tajništvu vsak dan od 9. do 12. ure.

Ravnateljstvo **Nižje trgovske strokovne šole** pri Sv. Ivanu obvešča dijake, da se vpisovanje za I., II. in III. razred nadaljuje do 25. septembra vsak delavnik od 10. do 12. ure. Učenci, ki se vpišejo v I. razred, morajo predložiti naslednje listine: rojstni list, potrdilo o cepljenju, potrdilo o zdravju obeh in zadnje šolsko spričevalo. Vsa druga pojasnila se dobijo v tajništvu šole. **Popravni izpiti** ter **nižji tečajni izpiti** se pričnejo v ponedeljek, 3. septembra, po razporedu, ki je razobešen na oglasni deski šole.

Ravnateljstvo **državne Industrijske šole** v Dolini sporoča, da se bodo **popravni izpiti** vseh treh vrst pričeli v ponedeljek, 3. septembra, ob 8.30 uri s pismeno nalogo iz slovenščine. Učenci si lahko ogledajo urnik in razpored izpitov na šolski oglasni deski. Vsi učenci, ki so izdelali I. in II. razred ter tisti, ki niso izdelali, so vabljeni, da se čimprej vpišejo za prihodnje šolsko leto. Nadaljuje se tudi vpisovanje v I. razred. Tajništvo šole je odprto vsak dan od 8.30 do 12. ure.

NOVE LEKARNE

Pokrajinski zdravnik je potrdil sestavo vrednostnih lestvic za otvoritev 7 novih lekarn na Tržaškem. Tako bodo odprli novo lekarno na Proseku, v Boljuncu, Sosljanu, Zavljah, pri Sv. M. M. Zgornji, na Rocolu in pri Kjadinu.

OBCINSKE VOLITVE V TRSTU

Čeprav še ni uradnega sporočila, vendar vse kaže, da bodo volitve v tržaški občinski svet v nedeljo, 11. in ponedeljek, 12. novembra. Sedanjemu mestnemu svetu poteče mandat 12. oktobra.

NOVI GENERALNI KONZUL

Za novega jugoslovanskega generalnega konzula v Trstu je določen Rudi Janhuba, bivši glavni urednik ljubljanskega dnevnika »Delo«. Svoje novo službeno mesto bo prevzel v začetku prihodnjega meseca. Dotlej bo posle generalnega konzula vodil konzul g. Aleksandar Oluić.

Nabrežina:

12 MILIJONOV LIR ŠKODE

Po še nepopolnih podatkih gozdne policije so požari na področju devinsko-nabrežinske občine v dobri od 15. avgusta do danes opustošili približno 160 hektarov zemljišča. To je bilo delno posajeno z mladimi borovci, delno pa je na njem rastle običajno kraško grmičevje ali so se po njem raztezali pašniki. Ti požari so v omenjeni dobi povzročili okrog 12 milijonov lir škode.

Čeprav pripadniki gozdne policije in tudi drugi stražniki stalno nadzorujejo vse področje, skoraj dnevno nastajajo večji in manjši požari, ki jih zaradi suše ni mogoče tako lahko pogasiti.

Boršt:

SMRT UGLEDNA DOMACINA

V četrtek prejšnjega tedna je po daljši bolezni umrl naš 78-letni domačin Lovrenc Kosmač. S pokojnikom je legel v grob marljiv in skrben gospodar, globoko veren mož in narodno zaveden Slovenec.

Težko je bilo njegovo življenje. V prvi svetovni vojni je bil hudo ranjen. Svojih pet otrok, med temi enega duhovnika, je vzgojil v zavedne in poštene Slovence. Zadnjih 40 dni življenja je pretrpel v bolnišnici. Pogreba se je udeležilo veliko številno ljudi. Z zanimanjem so poslušali besede domačega župnika msgr. Jamnika, ki je orisal pokojnikovo življenjsko pot. Pevski zbor je spremljal pokojnika na zadnji poti in mu zapel zadnji pozdrav.

Naj bo pokojniku lahka domača zemlja Družini in sorodnikom, zlasti sinu dr. Angelu Kosmaču, žuniku v Ricmanjih, izreka uredništvo in uprava Novega lista globoko občuteno sožalje. Naj vsem Bog pomaga prenesti hudo udarec.

CESTITAMO!

Pred kratkim sta si v Mačkovljah obljubila večno zvestobo učiteljica gđc. Nataša Sirk in g. Dušan Tul. Prijatelji iz Krožka slovenskih izobražencev jima iskreno čestitajo in želijo mnogo sreče in božjega blagoslova v novem življenju. Čestitkam in voščilom se pridružuje tudi Novi list.

MALI OGLAS

Šivilja (tudi mlajša), ki želi delati v Trstu, bi pri nas našla dom. Za podrobnejše informacije se je treba obrniti (lahko tudi pismeno) na tale naslov: Iver — ul. Torrebianca 18 — telef. 27-046.

Gospodar življenja je dne 23. avgusta po daljši in mučni bolezni poklical k sebi našega dobrega očeta

LOVRENCA KOSMAČA

Pogreb je bil v soboto, 25. t. m., na pokopališču v Borštu. Posebna zahvala naj gre domačemu župniku msgr. Jamniku in sobratom, pevskega zbora, vaščanom iz Boršta in Ricmanj za izraze sožalja, darovavcem vencev in cvetja ter vsem prijateljem, ki so v tako velikem številu spremlili pokojnika na njegovi zadnji poti.

Družine Kosmač, Ličer
in sorodniki

Boršt, Ricmanje, Dolina, 30. avg. 1962

Beneška Slovenija

SPETER

Po računih kmetijskih nadzorništev je nas samo v našem okraju, ampak v vsej videmski pokrajini hudo prizadetih od vremenskih nesreč nad 57 občin. Po večini so to naše gorske vasi proti meji. V začetku poletja je prav te kraje pogosto obiskovala toča. Ze ta je pobrala precej pridelka. Zdaj pa prenašamo še vedno to strahovito sušo, ki kar pije moči iz zemlje in uničuje slednje kmetove upe. Živina roma iz hlevov, ker ni krme. Prodajajo jo pod ceno, čeprav je meso na drobno ohranilo isto ceno.

Vse te nadloge so že do konca julija povzročile po različnih vaseh nad dve milijardi škode. Ko bomo sklepali račune po suši, bodo te številke še večje.

Kaj bo z našim poljedelstvom, se sprašujemo. Posestnikov se že loteva obup. Oblasti pa pišejo statistike in govore o nekem gospodarskem čudežu. Mnogi pa niso tega mnenja. Poslanec Beltrame je zato vložil vprašanje na kmetijskega ministra in ga je vprašal, ali se bo poslužil spričo teh dejstev izrednega zakona z dne 21. julija 1960, ki predvideva hitro pomoč krajem, prizadetim od vremenskih nepravil.

Zdaj bomo videli, koliko časa bo treba čakati na odgovor.

VISKORSA

Dolgo let so naši občinski možje stali križemrok in se praskali po glavi, kako bi se dalo odpomoči gospodarski stiski. Ta je predlagal eno, oni se je ogreval za drugo, kakor je pač vsakomur narekovala pamet, osebne koristi ali ukaz kakih političnih strank. Za lepote Krnahtske doline se pa ni nihče zmenil, češ to je le za gosposke turiste. Res je tako, a jih je treba znati privabiti, jim nekaj nuditi, pa bodo tudi oni pustili lepe tisočake v naših žepih. Dolej se za zaslužek s turizmom nismo zmedli. Prav letos nas je pa tradicionalna šagra v Tipani poučila. Po vseh cestah od Tipane

OBISK SLAVISTOV

V četrtek zvečer se je ustavila v Gorici skupina nad trideset profesorjev in profesorice, slavistov iz Slovenije. Pod vodstvom profesorja Mahniča so šli na poučni izlet skozi Beneško Slovenijo na Goriško in Tržaško. Prišli so v Gorico s precejšnjo zamudo, ker so jih na potu skozi beneško-slovenske vasi nekateri gorečnejši preveč nadlegovali s ponovnimi pregledi potnih listov in prtljage.

V petek dopoldne so si gostje ogledali pod vodstvom prof. Bednarika goriške literarno-zgodovinske zanimivosti. Hodili so po sledovih Trubarja, Gregorčiča, Staniča, Mahniča in drugih. Povzpeli so se tudi na grad in si ogledali okolico, nato so se poklonili spominu Erjavca in Lavriča na pokopališču. V Rubijah so obiskali porušeni grad z nekdanjo Trubarjevo kapelo, nakar so se odpeljali v Oglej in od tam v Trst, kjer so se z obiskovanjem zanimivosti zamudili do nedelje zvečer. Gostje iz Ljubljane so odnesli najlepše vtise o naših krajih in ljudeh.

PEVMA

V soboto ponoči, bilo je že proti eni uri, se je sredi vasi pripetila še precej huda nesreča. Pred hišo nasproti otroškega vrta je stalo pet naših sosedov, ki so se vračali

- Hanalska dolina

do Viskorše, od Nem do Cente je bilo kar gosto tujcev in izletnikov. Občudovali so krasno prirodo, krajevne zanimivosti, a manjkalo je vseh drugih udobnosti, potrebnih za turista.

Upamo, da bo v tem pogledu zdaj bolje, ker se je v Viskorši ustanovil krajevni turistični urad »Pro loco«. Ta ima namen skrbeti za razvoj tujkega prometa po vsej dolini Krnahte.

CEDAD

Naša stara »prestolnica« spi v teh vročih dneh. Okolica že začenja čutiti hudo sušo, ki je do srede avgusta še prizanašala pridelkom. Nekaj drugih drobnih novic se je med tem tudi nabralo. Občina je dobila 20 milijonov za civilno bolnišnico. S tem denarjem bo dogradila nov paviljon, ki je za naše razmere prav potreben. V sili in potrebi se morajo ljudje zatekati tudi v huminsko bolnišnico, ki je pa zelo majhna; videmska je pa preveč od rok.

Naš šolski patronat je odprl čez poletje gorsko kolonijo za naše otroke v Cepletiščih, ki spadajo pod občino Sovodnje. To vam je bilo živčava v hladnem gorskem zraku, po lepih gričih v hladni senci. Vsem, ki si prizadevajo za zdravje in razvedrilo otrok, se družine zahvaljujejo.

KLENJE

Se smo mislili, da bomo našemu najstarejšemu rojaku mogli voščiti: še nekaj let! Pa je koščena roka drugače obrnila uro. Naš Jože Jušič je končal svojo dolgo življenjsko pot! 107 let je čakal, videl je štiri rodove, ki so se motali po Beneški Sloveniji, nazadnje je pa tudi on zamahnil z roko, češ, sit sem teh življenjskih muh. Včeraj opoldne je tudi radio povedal v svet, da očaka Jušiča ni več. Kaj naj rečemo ob njegovi smrti kot le to, naj se mlajši rod zgleduje na stari korenini, kako drevesa rastejo v nebo! Bog daj Bepotu mir in srečo onstran jame!

iz Grojne in so se v nočnem hladu še malo zaklepetali. Prav nič niso slutili, ko je pridrel na motociklu od mosta navzgor Teofil Guolo, doma iz Štavra. Najprej je švignil mimo Uršiča, a se ga je komaj dotaknil. Na tla je pa podrl z vso silo 55-letnega Mirka Gabrijelčiča, ki dela pri Vouku. Precej težki možak je podrl še sobesednika Romana Benso in oba z neprevidnim motociklistom Guolom vred sta se znašla na trdem asfaltu. Najhuje jo je skupil Gabrijelčič, ki ima zlomljeno piščal leve noge in poškodovano roko. Bensa se je potolkel na glavi in je tudi drugod po telesu precej ožurjen. Še najmanj poškodb ima Guolo, čeprav je bil dolgo v nezavesti. Vse tri so odpeljali z Zelenim križem v bolnišnico, nato so obvestili družine in žene, ki so žalostno vzdihovale, da ima noč svojo moč. Upamo pa, da bodo vsi trije kmalu ozdraveli.

RUPA

Danes se pa moramo nekoliko pritožiti zaradi reke Vipave, ki se leno vali mimo naših njiv in hiš. Pravijo, da je bila nekoč lepa in čista, danes je pa nizka in zelo umazana; povrhu pa voda še smrdi. Pojav pa ni kar tako naraven, ampak prihaja od mirenških čevljarskih tovarn in od rupenske kartonaže, ki spuščajo v strugo umazano vodo. Če bi se hotel kdo ohladiti v teh vročih dneh, se ne more v taki umazaniji kopati. Še huje je, da si moramo tiščati nosove pred takim smradom. Brez dvoma pa škoduje spuščanje tovarniških odpadkov v reko tudi ribjemu zarodu.

Menimo, da bi se mogle vse te neprijetnosti odpraviti, če bi posegla vmes občina in dosegla, da se sme spuščati umazana voda v strugo le ob določenih dnevih in v nočnih urah. Ukrep bi prišel prav tudi z ozirom na izletnike, ki prihajajo ob nedeljah vedno v večjem številu na obisk v rupensko okolico.

Zvedeli smo tudi, da so se naši fantje po dolgem času malo prebudili. Za prvo polovico v septembru pripravljajo nekaj zabavnega na svežih tratah pri Rupih. Na sporedu imajo folklorne skupine, nastopil bo znani duet in kvintet iz Doline. Vsega še ne izdajo, ker so sredi živahnih priprav. Prihodnjič bomo pa kaj več povedali.

CESTITAMO!

V torek je obhajala znana gospa Josipina Pavlin svoje devetdesetletnico. Ves slovenski del mesta, vsa Brda in mnogi Furlani ter italijanski someščani poznajo resno in prijazno gospodinjico pri gostilni Pavlin na »vialu«. Kot mladenka 23 let se je od Mihovih na Oslavju pritožila v Pavlinovo gostilno. Jubilantka je zavedno vzgojila štiri hčere in tri sinove. Učakala je dosti veselih, pa tudi mnogo trpkih dni. Posebno jo je prizadelo, ko je pod fašisti trpel in umrl sin odvetnik. Pavlinova nona in mati, katere niso uklonila težka leta, je živi vir za zgodovino Gorice in okolice v polpretekli dobi. Škoda, da jo prav v zadnjem času ovira noga, da ne more v običajnem kotičku opazovati novo življenje. Sledi mu pa še vedno po časopisih in se živahno zanima za nove dogodke.

Bog ji daj čakati, da bi jim še dolgo let sledila in čakala še lepe dni!

Iz Goriške

STANDREŽ

V torek dopoldne so se žalostno razlegali farni zvonovi. Pokopavali smo mladega Rada Ferfoljo, ki se je v ponedeljek zvečer smrtno ponesrečil na križišču ulice Leon. Pogreba se je udeležilo zlasti dosti mladine, ki je pustila delo, da se je mogla posloviti od dragega prijatelja. Po cerkvenih obredih, ki jih je opravil g. dekan Žorž, je domači pevski zbor zapel zadnji pozdrav prerano umrlemu mladeniču. Naj mirno počiva v domači zemlji! Bog naj pa tolaži nesrečno mater in sorodnike!

SOLKANSKO POLJE

Naš okraj spada gotovo med tiste zemlje, ki so najbolj prodnate. Še v dežju so tla suha, sedanja suša je pa zajela vse posevke. Listje odpada že s trt in drevja.

Zadnja taka suša je obiskala Solkansko polje leta 1928. Seveda, danes smo na boljšem, ker imamo vodovod, katerega se vsi poslužujemo. Tisto leto smo pa morali hoditi po vodo v Sočo.

Hude preglavice nam dela tudi živina. Pri nas se je začela že lepo razvijati, opaža se tudi porast, a kam bomo šli po krmo? Zelene krme sploh ni več, seniki se pa močno praznijo, ker se v suši porabi več sena. Tudi pri tej priložnosti se spominjamo starejši kmetovavci na tisto nesrečno leto 1928. Ljudje so klestili drevje za krmo živini, predvsem lipo in lesen. Zdaj bi bil čas za setev trave za pomlad, a sploh ne moremo orati. Zemlja je trda kot cement. Zadnja dva majhna dežja sta položaj še poslabšala. Cesar ne opravi vročina, pa še veter izsuši.

Če ne bo država priskočila živinorejcem na pomoč, se bodo izpraznili vsi hlevi. — Boste rekli, da samo javkamo, pa bi morali še o cestah povedati, da so pokrite z debelo plastjo prahu. Upamo, da bomo prihodnjič kaj bolj veselega sporočili.

NOVE STAVBE

Zavod za ljudske hiše (IACP) bo začel še ta mesec graditi nove stavbe za ljudska stanovanja. Predsednik ustanove inž. Tripa ni je javil, da je vlada odobrila nakazilo 300 milijonov lir za 93 novih stanovanj. V mestu samem bodo postavili nov stolpnik z 21 stanovanji. Stal bo blizu hiralnice usmiljenih bratov. Nove hiše bo zgradila Ustanova za ljudska stanovanja tudi v Trbižu, Krminu in v nekaterih drugih furlanskih krajih.

POPRAVNI IZPITI

Na Nižji srednji šoli (gimnaziji) in Strokovni šoli v ulici Randaccio v Gorici se popravni izpiti pričnejo v ponedeljek, 3. septembra, ob 8,30 s pismeno nalogo iz italijanščine in se bodo nadaljevali po vrstnem redu, ki je objavljen na oglasni deski teh dveh šol.

SOLSKO OBVESTILO

Didaktična ravnateljica osnovnih šol s slovenskim učnim jezikom za Gorico in Doberdob obveščata vse učitelje, da se morajo zgledovati dne 1. septembra ob 9. uri na ravnateljstvu v ul. Croce 3 zaradi nujnih poročil.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Arheološke najdbe

POTRJUJEJO NAVEDBE SVETEGA PISMA

Ameriški arheologi so našli na nove najdbe na kraju, kjer je stalo nekdanje svetopisemsko mesto Sihem, ki je bilo versko in upravno središče približno 2.000 let pred Kristusom. Stalo je na tleh sedanje Jordanije in o najdbi je objavilo obširnejše poročilo jordanjsko višje ravnateljstvo za starine. O mestu Sihem govori stari testament svetega pisma na več krajih. Sveto pismo tudi poroča, da je Sihem porušil kralj Abimelek.

Ameriški arheologi iz šole za orientalske raziskave v Jeruzalemu so odkrili med drugim široko cesto, ki je vezala nižje dele nekdanjega mesta z mestnim delom, kjer so stali templji. Našli so masiven oltar s težkim in ploskim kamenitim žrtvenikom, kar že samo po sebi kliče v spomin besede sv. pisma, v katerih je rečeno, da je patriarh Abraham, ko je prišel v Sihem, obhajal svete obrede pred oltarjem. Med odkopanimi poslopji vzbuja pozornost mogočna zgradba, ki je bila verjetno nekoč sedež mestne oblasti. Pod njenimi razvalinami so našli grob otroka. Njegove kosti so bile zaprte v žaro iz terakote in pri njih so našli ogrlico iz biserov in nekaj dragocenih posod, ki so morda služile pri pogrebu za žrtvene darove.

Ameriški učenjaki, ki so sedem tednov kopali med razvalinami, so ugotovili doslej štiri različne arheološke plasti s hišami, ki so imele strehe v obliki teras in z dobrimi sistemi kanalizacije. Po dosedanjih izkopavanjih si je mogoče ustvariti dokaj živo predstavo o življenju v tistem davnem mestu svete dežele, približno 80 km severo-zahodno od Amanna, pri današnjem mestu Nabulsi. Našli so tudi tablo z napisom v klinopisu iz pozne asirske dobe. Tabla našteva lastnosti in odlike nekega asirskega božanstva, verjetno sončne boginje Samaš.

Tudi arheološka odprava rimske univerze je z uspehom dokončala raziskave v kraju Ramat Rachel južno-vzhodno od Jeruzalema. Tamkajšnje področje je še posebno zanimivo zaradi naselbin, ki so bile nekdanj tam, zaradi antične cerkvice in feudičanskega pokopališča. Italijanska odprava pa bo

še tri leta nadaljevala raziskave na drugih zanimivih arheoloških področjih v Izraelu.

Arheološki oddelek izraelske vlade poroča, da je nad Genezareškim jezerom ležeče mesto Chorazin sedaj večji del izkopano. Letos poleti so odkopali središče tega mesta, ki ga omenja sveto pismo novega zakona, z ostanki velike sinagoge, obsežno stanovanjsko četrtjo in industrijsko ter obrtniško četrtjo. Najbolj nenavadno v načinu gradnje Chorazina, ki je bilo po mnenju arheologov najmanj dvakrat porušeno, je to, da so ob robu mesta zgrajene hiše zidali tako skupno in masivno, da so služile hkrati kot mestno obzidje. Z izkopavanji bodo nadaljevali prihodnje leto.

—0—

Nova številka furlanske revije

Izšla je druga številka revije »Sot la Nape«, ki jo izdaja v furlanščini »Furlansko jezikoslovno društvo«, ureja pa jo s pomočjo uredniškega odbora, profesor Giuseppe Marchetti. Številka obsega okrog 70 strani. Prispevki se nanašajo na furlanski jezik, literaturo, umetnost, ljudska izročila in na umetnostno zgodovino. Številka prinaša tudi obilo novic o delovanju furlanskega jezikoslovnega društva in o kulturnem življenju v Furlaniji. Revija je bogato ilustrirana. Izhaja četrtletno.

KNJIZICA O STARODAVNEM OGLEDU

Te dni je izšla druga izdaja četrtega zvezka zbirke »Oglej v zgodovini in spomeniki«. Njegov avtor je znan arheolog Giovanni Brusin. Zvezek je izšel prvič leta 1958 in je imel velik uspeh zaradi svoje jasnosti in merodajnosti. Giovanni Brusin je namreč znan kot eden največjih strokovnjakov za zgodovino rimskega Ogleja in oglejske umetnosti. Sedanja izdaja je ostala nespremenjena v besedilu in ilustracijah. Kratko uvodno besedo je napisal Pasquale de Simone, poverjenik za prosveto goriške mestne občine. Kot znano je igral Oglej pomembno vlogo v slovenski cerkveni in kulturni zgodovini.

Nova glasbena dvorana v New Yorku

V zadnjem tednu septembra bodo v New Yorku odprli impozantno filharmonično dvorano »Lincoln Centra« s koncertom newyorških filharmonikov pod Leonardom Bernsteinom. Ta koncertna dvorana je prva od šestih velikih stavb »Lincoln Centra«, ki je bila dokončana. Za gradnjo Lincoln Centra bodo porabili skupno 142 milijonov dolarjev.

Na neuradno odprtje Philharmonic Halla je povabil predsednik Lincoln Centra, William Schuman, 1100 delavcev ogromne gradnje, z njihovimi ženami. Pri tej priložnosti (21. septembra) bo prva javna skušnja newyorških filharmonikov.

Razstave in prireditve v Benetkah

Zdaj, dva meseca po odprtju 31. beneške bienale umetnosti, se že kaže določnejša podoba vtisov in odmevov, ki jih je napravila letošnja beneška bienala na javnost in na kritiko. V teh dveh mesecih je obiskalo razstavo nad 75.000 ljudi. Zelo dobro obiskana je tudi razstava umetnikov, ki so prejeli velike nagrade bienale v razdobju od leta 1948 do 1960. Ta razstava je prirejena v dvoranah mednarodne galerije za moderno umetnost v Ca' Pesaru. Kot znano, bo ostala bienala odprta do 7. oktobra.

V dvorani ogledal v palači Ca' Giustinian v Benetkah so odprli te dni sedmo mednarodno razstavo filmskih knjig in revij. Razstava prikazuje najpomembnejše filmske publikacije, ki so izšle na svetu od konca junija lani do konca junija letos. Na njej sodeluje 41 držav, poleg tega pa še organizacija UNESCO.

Dne 13. septembra se bo začel 21. dramski festival beneške bienale. Kot prva bo nastopila gledališka skupina iz mesta Villeurbane, ki bo gostovala v gledališču »La Fenice« z Mollierovo komedijo »George Dandin«.

Kratke kulturne vesti

• Slovenska prosvetna zveza je priredila v četrtek zvečer na Stádionu I. maja koncert akademskega pevskega zbora Vinko Vodopivec iz Ljubljane, ki je zavzel na tekmovanju pevskih zborov v Arezzu tretje mesto.

• Tržaški filharmonični orkester bo septembra obnovil svojo dejavnost s ciklusom ljudskih simfoničnih koncertov v Avditoriju. Prvi koncert bo 7. septembra ob 21. uri. Dirigiral ga bo profesor Ferdinando Guarnieri, kot solista pa bo nastopila pianistka Marcella Crudeli. Spored bo obsegal skladbe Rossinija, Jachina, Menottija in Šostakoviča.

• Osemnajst opernih ravnateljev iz 11 evropskih držav je položilo v Ostendu temelj za »skupni evropski operni trg«. Nova organizacija želi pomagati operi z medsebojnimi gostovanji in koprodukcijo.

• Herbert von Karajan, umetniški ravnatelj Dunajske državne Opere, je podpisal enoletno pogodbo, ki ga bo v sezoni 1962/63 vezala na to Opero. Do sedaj Karajan ni imel take pogodbe, in je lahko zapustil Opero, kadar je hotel. Vendar tudi z novo pogodbo ne bo skrčen Karajanov delokrog izven Dunaja. Še dalje ostane šef berlinske filharmonije in dirigent Milanske Scale.

• Po poročilih kitajskega tiska so odkrili v veliki skalnati steni pokrajine Kančou 61 budističnih templjev iz začetka šestega stoletja. V enem od teh starodavnih templjev so odlično ohranjene dragoce ne plastične budističnih bogov.

• Na 13. mednarodni kongres filozofov, ki bo v septembru leta 1963 v Mehiki, je dobilo do sedaj 15.000 filozofov vabila. To bo sedaj drugič, da se bo kongres vršil na ameriških tleh. Prvič je zasedal leta 1927 v New Yorku. Prireditveni odbor objavlja, da so že sedaj prijavili svojo udeležbo Paul Tillich, Bertrand Russell, Gabriel Marcel, Sciacca in Francisco Romero.

• Kot poročajo iz Združenih držav, bo 80-letni ameriški pesnik Robert Frost obiskal Sovjetsko zvezo. Sovjetski pesnik Aleksander Tvardovski pa bo obiskal Ameriko. Njun obisk v Združenih državah, oziroma v Sovjetski zvezi, spada v okvir kulturne izmenjave med obema državama.

• Na 10. mednarodnem kongresu orglarjev in organistov, ki se je vršil v Bad Hersfeldu, in se ga je udeležilo 130 glasbenikov te stroke, so sklenili, da bo prihodnji zbor v Španiji.

• V Hollywoodu je umrl igravec Hoot Gibson, eden najbolj znanih interpretov v cowboyskih filmih, kjer je nastopal v vlogi cowbojev, mojstrov pištole. Star je bil 70 let. Ko je prišel k filmu, je bil še pravi cowboy.

• V Švici je umrl slikar Louis Moilliet, ki je zastopal letos v švicarskem oddelku na beneški bienali. Star je bil 82 let. Bil eden izmed takimenovanih treh modrecev iz Orienta, poleg Paula Kleeja in Augusta Macha, ki so napravili svoj čas znamenito potovanje po Tuniziji, katerega sad je zapustil globoko sled v razvoju njihove umetnosti.

Medicinski simpozij v Opatiji

Triindvajset znanstvenikov iz raznih držav, med katerimi je tudi Italija in 37 jugoslovanskih strokovnjakov za medicino, elektroniko in avtomatizacijo se udeležuje simpozija, ki se je začel v ponedeljek v Opatiji. Na simpoziju razpravljajo o izkušnjah in rezultatih doseženih pri uporabi elektronike in avtomatizacije v protezah rok in nog. Simpozij bo trajal do 2. septembra. No programu je 11 znanstvenih poročil.

TEKMOVANJE PEVSKIH ZBOROV V AREZZU

Tržaški pevski zbor Giuseppe Tartini je zavzel tretje mesto v tekmovanju pevskih zborov prve kategorije v Arezzu. V tej kategoriji tekmujejo mešani zbori. Trst je bil zastopan v tej kategoriji tudi z zborom Santa Maria Maggiore, vendar pa je ostal bolj na dnu lestvice. Prvo nagrado je dobil univerzitetni zbor iz Arkansasa, drugo pa zbor »Psallete d'Orleans«. Kot poročamo ne drugem mestu, je tretje mesto v tem tekmovanju zasedel tudi akademski pevski zbor »Vinko Vodopivec« iz Ljubljane.

Naročnike, ki še niso poravnali naročnine, opozarjamo, naj to store čimprej. Poravnajo jo lahko ali na upravi lista ali po poštni položnici, ki jo dobe na vsakem poštnem uradu.

Uprava

Zborovanje o svetem pismu

V Münstru na Westfalskem se je zbralo 130 znanstvenikov iz 17 dežel na 17. kongres medverskega »Društva za študij svetega pisma novega zakona«. Povabilu protestantske teološke fakultete univerze v Münstru, ki prireja diskusijo skupno s katoliško teološko fakulteto, se je letos, razen znanih evropskih znanstvenikov, odzvalo tudi več raziskovalcev iz Severne Amerike, iz arabskega dela Jeruzalema, iz Indije, Avstralije, Nove Zelandije in Konga. Clanom društva iz sovjetske cone Nemčije so odrekli udeležbo, pač pa so prišli predstavniki iz Poljske.

Radi bi odkrili

skrivnost etruščanskega jezika

V Vetuloniji pri Grossettu so začeli učenjaki takojmenovane etruščanske ustanove iz Detroita v Združenih državah z raziskavami, da bi razkrili skrivnost etruščanskega jezika. Pri raziskavah sodeluje višja uprava za etruščanske starine v Grossettu. V prejšnjih letih je omenjena ameriška ustanova raziskovala predvsem etruščanske grobove, ki jih je na tistem kraju veliko. Letošnja izkopavanja pa veljajo v prvi vrsti prizadevanju, da bi odkrili kaj takšnega, kar bi pomagalo razvozlati etruščanski jezik.

Zanimiva razstava v Benetkah

V četrtek, 23. t. m., so odprli na otoku San Giorgio Maggiore v Benetkah razstavo, ki jo je pripravila ustanova Giorgio Cini in ki prikazuje risbe Canaletta in Guardi. Na razstavi je videti 50 znamenitih Canalettovih risb, ki pripadajo zbirki angleške kraljice v gradu Windsor. Kraljica Elizabeta jih je izjemno posodila za to razstavo. Tudi Guardijeve risbe so prišle z vseh strani sveta in zaradi njihove dragocenosti so jih v mnogih primerih osebno prinesli iz Benetke ravnatelj muzejev, v katerih so shranjene.

GOSPODARSTVO

Žakaj letos gnijejejo paradižniki

Premnogim letos paradižniki gnijejejo. Ne gnijejejo pa samo paradižniki hruškove oblike ali sorte San Marzano, marveč na splošno vse sorte. Kje tiči vzrok?

Pri sorti San Marzano se pojavi gnitje: konec ploda pri mušici in bolezen se prenaša s semenom, zaradi česar se smejo določiti za seme plodovi samo tistih grmov, ki niso imeli nobenega gnilega ploda.

Letošnje splošno gnitje paradižnikov ima pa drug vzrok. Mnogi so mislili, da tiči vzrok v vročini oziroma sončni pripeki. Pa ni tako. Vročina in suša sta v tem oziru nedolžni, pač pa je kriva nemarnost pri škropljenju. Nekateri sploh niso škropili, drugi niso škropili z učinkovitim škropivom, tretji niso pravilno škropili, četrti pa so peronosporo — za to gre — celo sami pomagali širiti.

Velika večina naših vrtnarjev in kmetovavcev se zaveda, da je potrebno paradižnike s škropljenjem obvarovati pred boleznijo, ravno tako kot trte. Škropivo pa mora

biti primerno: modra galica ali aspor sta dobri škropivi, a za škropljenje paradižnikov sta bolj priporočljiva mezene in maneb. Škropiti pa moramo pravilno: ne kar vso rastlino z vrha dol, ker bi s tem malo koristili. Škropiti moramo od spodaj navzgor, ker se moramo zavedati, da je važno zaščititi spodnje strani listov in ne zgornjih. Peronospora pa napada predvsem spodnje liste, ki se posušijo in nekam izgubijo. Peronospora na paradižnikih pa širi tisti, ki paradižnike sicer pravilno prečisti, a pustijo odstranjene liste in poganjke ležati na zemlji med paradižniki. Ti odrezani listi postanejo pravo leglo peronospore. Vse, kar odstranimo od mladih paradižnikov, bi morali uničiti, najboljše vreči v ogenj, ker je ogenj najbolj učinkovit razkuževalec.

Pogubna posledica suše

Letošnja suša je povzročila ogromno, neprecenljivo gospodarsko škodo: Ponekod so koruzo že poželi, seveda brez zrnja, drugod pa kaže slabo. Košnja je izpadla slabo, o otavi sploh ni mogoče govoriti. Krompir je droben, posevkov po žitu ali krompirju sploh ne bo. Povrtnina je redka, jesenska ni niti posejana. Suši se tudi sadno dreve in celo marsikateri hrast se bo posušil.

To je od suše povzročena gospodarska škoda. In moralna škoda? Mnogi šibkejši kmetovavci so že pred časom obrnili kmetijstvu hrbet in si poiskali zaslužka drugod, največ v industriji. Zaradi sedanje suše bodo zopet mnogi zapustili kmečko delo in kmečko življenje, tako da bo nastal nov val pobega z dežele. To bo bridka izguba za naš narod, ki je koreninil predvsem v kmetijstvu.

PROIZVODNJA JAJC V ZSSR IN V ZDA

V tem oziru ni ravno napovedana tekma, a proizvodnja se dviga. Danes je stanje približno naslednje: proizvodnja v Sov. zvezi znaša okoli 28 milijard jajc na leto, v ZDA pa okoli 65 milijard. Večji del sovjetske proizvodnje ni vezan na kolhoze in sovhoze, marveč na ohišnice in zasebne vrtove.

KOLONI GREDO, OVCE PRIDEJO

Gorate in brdovite predele severne Italije zapuščajo koloni in najemniki, ker jim zemlja nudi premalo dohodkov. V dotičnih krajih širijo sedaj ovčereje. Po podatkih statističnega urada redijo sedaj v Italiji kaj nad 9 milijonov ovc, medtem ko jih je bilo pred 50 leti nad 12 milijonov. Redijo pa jih predvsem zaradi mleka, katerega predelujejo v sir in skuto. Od dohodkov, ki jih dajejo ovce, predstavlja mleko 55% ali nad polovico, meso 29%, volna 14 in kože 2%. Kot meso so v Italiji predvsem priljubljena jagnjeta. Za bodoče pa hočejo zadevo ovčega mesa presmeriti in v tem oziru posnemati Francoze in Angleže, ki poiščejo manj jagnjetine, zato pa mnogo več mesa odrastlih ovc, predvsem rezanih kostrunov. Skušali bodo rediti bolj težke ovce in bodo tudi križali nekatere domače pasme s težjimi inozemskimi.

PRIDELEK SVILODOV 1962

Letošnji spomladanski pridelek svilodov v Italiji je nizek in svilarne bodo dobile komaj kaj več kot 5 milijonov kg zapredkov. Sviloreja se je skrčila v vseh italijanskih pokrajinah. Najvažnejši pokrajini, v katerih znaša proizvod več kot 3/4 celotnega italijanskega, sta Treviso in Videm. V prvi se je pridelek skrčil za nad 18%, v videmski pokrajini pa za 20%, če primerjamo letošnji pridelek z lanskim. Mnogo je letos škodovalo slabo vreme, ki je tudi pospeševalo razvoj različnih bolezni.

PRESAJALKE RIZA IZGINJAJO

Gojenje riza je vsako leto zbralo mnogo tisočev ženske delovne sile na sezonsko delo za presajanje riza in čiščenje pleva. Na riževa polja v pokrajinah Vercelli, Novara, Pavia in Milan se je zbralo nad 120 tisoč mladih žensk, večinoma deklet, ki so prišle tudi iz oddaljenih krajev. Letos je zaposlenih na riževih poljih komaj kakih 40.000 delavk, od katerih pa je le 4.000 iz drugih pokrajin. Lani je bilo teh še 6.500, pred šestimi leti 38.000, v prejšnjih letih pa tudi čez 120.000.

Dva sta vzroka, da se je zaposlena ročna sila tako skrčila. Tudi delo na riževih poljih se namreč motorizira, ker z motorji presajajo, poseben stroj pa razsipa kemikalije, ki uničujejo plevel. Drugi vzrok pa je v splošnem begu z dežele in dejstvu, da si tudi ženska ročna sila išče zaposlitve v tovarnah.

EST IN SLADKANJE MOŠTOV

Med državami EST sta Italija in Francija, ki ne dovoljujeta sladkanja moštov, Belgije in Nizozemske to vprašanje ne zanima, ker nista vinorodni, pač pa bi znana nemška in luksemburška vina ostala navadne kislice, ako bi jih ne sladkali. Za sladkanje uporabljajo navaden sladkor.

Nedavno so razpravljali v Rimu pri kmetijskem ministrstvu, kakšno stališče naj zavzame italijanska vlada pri prihodnjem zasedanju EST, ki naj odloči o tem vprašanju. Italijanska delegacija bo najprej zagovarjala stališče, da se sladkanje prepove, a ker se zavedajo, da s tem ne morejo prodreti, se bodo umaknili na naslednji predlog: Mošte je mogoče sladkati, a ne več kot toliko, da se odstotek alkohola zviša za 2 stopinji. Sladkati se smejo samo tisti mošti, ki dajejo vina s slavnim imenom. Za sladkanje pa se lahko uporablja samo sladkor, ki je posebej toliko obdavčen, da ne more poceniti redne stopinje alkohola v vinu.

NOVA ZVRST SLINAVKE IN PARKLJEVKE

Dne 20. in 21. julija je pod pokroviteljstvom FAO zasedala evropska komisija za zatiranje slinavke in parkljevke. Včlanjenih je 15 držav, med katerimi sta tudi Italija in Jugoslavija. Predmet razpravljanja je bil pojav nove zvrsti slinavke, ki je bila doslej znana samo v Afriki, a se je letošnjo pomlad hitro razširila v državah bližnjega vzhoda, in sicer v Izraelu, Libanonu, Jordaniji, Siriji, Turčiji, Iraku in Iranu. Novo bolezen imenujejo »Sat 1« in je drugačna kot navadne zvrsti A, O in C, ki nastopajo v Evropi. Nova zvrst je še bolj huda in je povzročila v zgoraj navedenih državah strahovito škodo. Hudo je to, da je na razpolago premalo cepiva za zaščitno cepljenje. Vendar so sklenili, da FAO izvede zaščitno cepljenje na zapadu okuženega ozemlja, da se tako prepreči prehod bolezni na zapad, v Evropo. FAO bo tudi skušala preskrbeti večje količine cepiva.

Suše bo konec - in potem?

Ko bo suša prenehala, bo moral naš kmetovavec predvsem poskrbeti, kako bo preuredil čimveč živine. Mnogi bodo morali prodati kakšno žival, s čimer bodo znatno škodovali zdravi podlagi svojega kmetijskega

obrata. Brez živinoreje pri nas ni kmetijstva. Zato moramo skrbeti, da bo v hlevu čimveč domačih živali.

To pa je le mogoče, če je na razpolago dovolj krme, oziroma — da se na moderen način izrazimo — če je krmna baza dovolj močna. Nimamo mnogo časa na razpolago in zato skoraj ne moremo drugače, kot da sejemo deteljno travljo »Landsberger«, ki je posev mešanice iz detelje inkarnatke ali ruse trave, laške ljujke in kosmate grašice. Če bo ta zmes posejana pravočasno in na dobro pripravljeno zemljo, nam bo še pred zimo dala eno košnjo, drugo, zelo obilno pa konec aprila. Na ta način bomo preskrbeli precej nujno potrebne krme, ki bo letos hudo primanjkovala. Zemljišče naj bo pripravljeno, da se lahko setev čimprej izvrši.

Piščancem osoljene vode

Koristno je, če je pitna voda za piščance nekoliko osoljena z navadno kuhinjsko soljo, ne sme pa voda biti slana. Vsaj prvič moramo rabiti tehtnico, ker samo na oči ne smemo določati. Koristna pa je pitna voda, če sta v litru vode raztopljena do 2,5 grama soli; taka voda pospešuje rast. Če pa je voda bolj slana, posebno če je v litru vode raztopljene nad 5 gramov soli, potem piščanci zastanejo v rasti.

R. B.

Peta usode

24.

»Prav gotovo bo,« mu je Rajko vpadel v besedo. »On se bo prepričal o moji nedolžnosti. On gotovo...« Njegov glas je postal vedno tišji in je nazadnje prešel v nerazumljivo mrmranje. Kakšen pomen ima še govoriti? Glavni inženir je prepričan o tatvini. Saj mu ne more niti zameriti, ko pa vse govori proti njemu, se je bliskalo v Rajkovi glavi.

»Žal mi je, gospod Prašnik,« je pretrgal molk inženir Mirt in je vstal.

Rajko se je tudi dvignil in je par minut ves obupan gledal v obraz svojega predstojnika. Zdelo se je, da hoče še nekaj povedati. Ustnice inženirja Mirta so se tudi gibale, nato pa jih je stisnil in molčal.

V tem hipu je imel Rajko občutek, da se bo pogreznil. Zbral je vse sile in je odšel.

»Žalostno, vse skupaj,« je vzdihnil inženir. Nekaj mu je narekovalo, naj pokliče mladeniča nazaj, a ni več mogel. »Moral sem tako ravnati,« je prigovarjal samemu sebi, »mi vsaj ne bo mogel nihče česa očitati.«

Spomnil se je, da je bil tovarnar Lipič prepričan o Prašnikovi nedolžnosti, toda on kot zaupna oseba mora na tak način ravnati z uslužbenci.

—0—

Gospodinja je pustila Dragico dolgo časa samo. Vedela je, da ji bo dobro delo, če se popolnoma izjoče. Ni je pa prepustila same sebi, da se ne bi preveč vdajala razjedajoči bolesi. Čez nekaj časa je stopila v njeno sobo.

Dekle je žalostno ležalo na postelji in ihtelo v blazino. »Tako ne pojde dalje, gospodična Dragica,« je pristopila gospodinja k Dragici in jo pogladila po temnih laseh. »Tudi če so srčne bolečine še tako hude, človek se mora obvladati. Življenje tako zahteva.«

Umolknila je in čakala na odgovor. Ker ga ni bilo, je nadaljevala: »Včasih je kakšna življenjska ura zelo bridka, a vse se še spremeni.«

»Zame ne,« se je utrvalo iz Dragice. »Jaz moram proč... proč... samo ne vem kam...«

Spet so ji solze oblile obraz. Pred očmi je zopet videla njegovo podobo in tisto, ki ji je ukradla Rajka.

»Ne veste, kaj govorite,« jo je znova začela gospodinja tolažiti. »V razburjenju človek marsikaj pretirano vidi. Kmalu se pa izkaže vse pretirano. Nespametno bi tudi bilo zapustiti lepo službo...«

»Prav to hočem... prav to!« je poudarila Dragica. Že je hotela povedati dobri gospe, kaj jo žene proč iz tovarne. Pa se je premislila, ker jo je bilo sram. Rajku je darovala svojo globoko ljubezen, on jo je pa prevaral — z gospodarjevo hčerko.

»Ste res vse dobro premislili, gospodična Dragica? Se zavedate, da izgubite dobro službo?« Spet je gospodinja zaman čakala na odgovor. »Morda vam lahko pomagam.«

»Nihče mi ne more več pomagati — nihče,« je Dragica vsa izmučena odgovorila. »V službo ne morem več — ne smem...« Obupen jok jo je vso pretresel.

—0—

Tista hiša na oni strani ceste bo, tako je razmišljala Delica, Dragičina tovarišica iz pisarne. Šla je preko ceste in je res ugledala na vrtnih vratih tablico z imenom Sivec.

»Radi-bi govorili z gospodično Dragico?« je spraševala gospodinja, ko je odprla vrata. Delica je prikimala: »Skupaj delava v pisarni in se prav dobro razumeva.«

»Ravno prav ste prišli,« je odgovarjala gospa. »Gospodična je vsa iz sebe. Gotovo se je kaj hudega pripetilo.«

»Kaj hudega? Kako neki? Morda se motite, gospa.«

»Pač, nekaj se je moralo zgoditi. Vaša prijateljica namerava po vsej sili iti proč.«

»Proč hoče? Čemu pa?«

»Če bi jaz to vedela,« je odgovarjala gospa vsa vznemirjena. »Ne morem ničesar izveči iz nje.«

Delica je šla za gospodinjo v sobo. Ko je ugledala blede in objokani obraz svoje prijateljice, ni stavila nobenih vprašanj, ker je vedela, da ne dobi odgovora. Začela je kar sama pripovedovati: »V tovarni se sliši marsikaj. Sicer pa je bilo danes popoldne vse polno dogodkov. Gospod Lipič se bo čudil, ko se bo vrnil.«

Dragica je debelo gledala prijateljico, rekla pa ni nič.

»Se še spominjaš na nekoga, ki je danes popoldne šel mimo tebe po hodniku v tovarni, ko si iskala izhoda?« jo je vprašala Delica.

»Na nekoga? Popoldne?« je Dragica odgovarjala z ubitim glasom, samo da je nekaj rekla.

»Inženir je bil,« je hitela pojasnjevati Delica. »Nosil je belo haljo.« Ker je Dragica samo prikimala, je Delica nadaljevala: »Rekla sem ti, da je inženir Brenk, sin ti stega drugega tovarnarja.«

»Da, zdaj se spominjam, da si res tako dejala,« je tiho pritrdila.

»Ha, ha,« se je zasmejala Delica. »Pravijo, da je v naši tovarni samo zato, da se izvežba v stroki.« Zasmejala se je ter zaupljivo pripovedovala: »Jaz pa dobro vem, da ne gre za kake tehnične ali trgovinske zadeve, marveč za popolnoma zasebne. In ti zasebni cilji merijo na lepo hčerko našega gospodarja.«

Dragico je ob teh besedah kar nekaj prešinilo. Za trenutek se ji je zazdelo, da se bo vse še obrnilo na bolje. Veselo upanje pa jo je prešinilo samo za hip. Prejasno je videla skupaj svojega fanta in tisto zasovraženo dekle. Delica je pa kar dalje klepetala:

»Danes popoldne sem zvedela, veš. Ne bo pa uspel, ker se je gospica Ani zatreskala v novega inženirja. Veš na koga mislim. Popoldne sva ga videli. Poprej sem mislila, da se imenuje Prašnik. Pa ni tako...« Umolknila je, ker se ji je zazdelo, da Dragica spet potihem joče. Pogledala jo je, a ona je sedela kot kip.

»Pri njem so res ulomili v pisarno,« je zopet govorila. »Nihče ne verjame v njegovo krivdo. Jaz tudi ne, povem po pravici. Potem pa se je nekaj zgodilo...« (Dalje)

Le tisti, ki je lovil ribe, se je včasih zaskrbljeno ozrl proti njej. Najbrž jim je manjkalo moči, da bi jo bili bolje zavarovali, ali pa so bili tako sestradani, da so hoteli najprej jesti in šele nato misliti na drugo.

Tisti, ki je lovil ribe, je ujel majhno ribo in jo še capljajočo izročil ženskam, ki so bile medtem zakurile ogenj v zavetju skal, tako da ga z morja ni bilo mogoče videti, čeprav so imele za to na razpolago primernejši prostor na peščini. Tudi po tem je spoznal, da se boje predvsem zasledovavcev z morja. Otroci so se z veseljem vzklikanjem zbrali okrog ženske, ki je začela naglo čistiti ribo. Eden izmed otrok je naglo zagrabil ribje drobovje in si ga začel tlačiti v usta. Njegova mati mu ga je iztrgala in ga že hotela zagnati proč, toda sredi zamaha se ji je roka ustavila in začela je še sama pazljivo in nekam poželjivo ogledovati drobovje. Nato je vzela nož in odšla k morju ter ga začela čistiti.

Morali so biti hudo sestradani. Odkod so prišli in zakaj? So bežali pred »Izvršilno oblastjo« Srečnega sveta? Ali pred kom drugim? Toda pred kom? Ali pa so se samo izgubili na izletu po morju in doživeli morča pri tem nesrečo?

Ni se mogel takoj odločiti, kaj bi storil. Srce mu je nenavadno močno utripalo od vznemirjenja. A to je bilo veselo vznemirjenje. Začutil se je skoraj srečnega, ko je opazoval iz svojega skrivališča te ljudi, hkrati pa je imel občutek, da so vendarle zelo daleč od njega. Še vedno so pripadali Srečnemu svetu,

Povzatek iz vesolja

E. Z.

73.

medtem ko se je on za vedno iztrgal iz njega in se ločil od ostalega človeštva. Čeprav po barvi kože niso bili različni od njega, se mu je vendar zdelo, da pripadajo čisto drugi rasi, kakor bitja z drugega planeta. Med njimi in njim je bila zdaj že ogromna razlika, katere se je šele ta hip v celoti zavedel. Njihov miselni svet je moral biti čisto drug kot njegov. Poznal ga je, saj je imel tudi on pred leti iste predstave o življenju. Zdelo se mu je, da je bilo to že davno, kakor v kakem prejšnjem življenju, čeprav je minilo od takrat le nekaj let.

Bal se jim je približati, ne zaradi tega, da bi mu napravili kaj hudega, ampak ker bi se s tem odrekel svoji sedanjosti svobodi in bi moral spet prestopiti mejo, za katero je upal, da je ostala za vedno za njim — mejo med njim in Srečnim svetom. Le še v hudih sanjah se mu je včasih dogajalo, da se je vračal v Srečni svet in nato obupno spet iskal izhoda iz njega, da bi se rešil zasledovavcev. Ni mogel razumeti, kako da je bil tako nespamet in se vrnil tja. Zdaj pa ga čaka spet mučni beg v strahu in negotovosti...

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

ŠTEVILNI VIŠKI IN BORBENE TEKME NA EVROPSKEM PRVENSTVU

Nizozemska in Nemčija najboljši v plavanju

V soboto so se v Leipzigu končale zanimive in borbene tekme za evropsko prvenstvo v plavanju. Raven tekmovalcev je bila zelo visoka, čeprav ni so nastopili iz političnih razlogov zahodni Nemci in drugi odlični plavavci, kot sta n. pr. Italijan Dennerlein in Anglež Jan Black.

Tekmovavci so porušili številne evropske viške, in sicer skupno so padli: en svetovni višek in devet evropskih, dva evropska viška pa sta bila izenačena. Novi svetovni višek so postavile odlične plavavke vzhodne Nemčije v disciplini 4x100 m mešano s časom 4'40"1. Evropske viške so postavili: Rus Kuzmin s časom 2'14"2 (200 m metuljček), Nizozemski Kok (100 m metuljček) in Lasterie (400 m mešano) s časi 1'9"0 in 5'27"8 ter štafete Francije (8'25"8) in Švedske (8'18"4) na 4x200 m prosto moški, Nemčije (4'9"0) na 4x100 m mešano moški, Velike Britanije (4'17"6) in Nizozemske (4'15"1) na 4x100 m prosto ženske ter Nemčije (4'40"1) na 4x100 m mešano ženske. Francoz Gottvalles (55"0) in Rus Prokopenko (2'32"8) pa sta izenačila viške na 100 m prosto in na 200 m prsno.

Podelitev kolajn

Največ kolajn so osvojili domačini (skupno 17), toda največ zlatih medalj je prejela Nizozemska, in sicer šest. Nemci so osvojili pet zlatih, Rusi pa štiri zlate kolajne. Nizozemci, skupno 50 točk, so osvojili 6 zlatih, 5 srebrnih in 5 bronastih, Nemci, ki so na drugem mestu s 47 točkami, so osvojili 5 zlatih, 5 srebrnih in 7 bronastih medalj. Na tretjem mestu najdemo postavbo Sovjetske zveze, 32 točk, ki ima 4 zlate, 3 srebrne in 3 bronaste kolajne, na četrtem je Velika Britanija, 27 točk, s svojimi zlatimi (2), srebrnimi (5) in bronastimi (2) svetinjami. S precejšnjim naskokom sledita Francija in Švedska, obe 13 točk. Francija ima 2 zlati in 1 srebrni, Švedska pa 1 zlato, 2 srebrni in 2 bronasti kolajni. Na sedmem mestu je Madžarska (8 točk), 1 zlata in 3 bronaste, na osmem Avstrija, 5 točk, ena zlata, ter na zadnjem oziroma devetem mestu Španija (3 točke) z eno srebrno svetinjo.

Oglejmo si v hitrici potek tekem in spored zmagovalcev v posameznih disciplinah.

Najpomembnejša tekma v plavanju je bila brez dvoma na 100 m prosto. Glavni kandidati za končno zmago so bili Francoz Gottvalles in Gropaiz. Madžar Dobay in Šved Lindberg, ki študira v ZDA in je bil evropski »recordman« na tej razdalji. Kot so strokovnjaki pričakovali, je zmagal Francoz iz Casablance dvajsetletni Alain Gottvalles, pred Švedom Lindbergom. Nizozemcem Kroonom in Angležem McGregorom. Dobay je bil sedmi, Gropaiz pa je bil izločen že v predtekovanju. Gottvalles je izenačil v tej tekmi tudi svoj evropski višek. Da spada Nizozemci med najboljše, je potrdil tudi Johan Bontekoe, ki je bil prvi na 400 m prosto. Drugi je bil Šved Rosendahl. Čas zmagovalca: 4'25"6. Potem ko se je Jozsef Katona (Madžarska) zelo slabo odrezal tako na 400 m prosto (izpadel je že v predtekma) kot na 400 m mešano (uvrstil se je 7. mesto), je povsem nepričakovano oživel na razdalji 1500 m prosto ter zmagal s časom 17'49"5. Drugi je bil Španec Torres, presenečenje tekme, tretji pa Anglež Champoin (bil je 6. na 400 m prosto). Johan Bontekoe je bil četrti, Jugoslovian Rogušić na šest. Zelo zanimiva je bila tekma na 400 m mešano. Čeprav so se za prvo mesto potegovali Nizo-

zemec Jiskoot ter Nemca Bachmann in Pfeifer, se je vseeno uvrstil na prvo mesto Rus Genady Androsov, s časom 5'1"3 (metuljček 1'8"9, hrbtno 1'14"6, prsno 1'26"5 in prosto 1'11"3), ki spada med najboljše čase na svetu sploh. V ostalih disciplinah je potrebno omeniti pomembne uspehe 25-letnega Rusa Prokopenka (200 prsno) in Rusa Kuzmina s časom 2'14"2 (200 metuljček), Angleža Phelpsja v skokih na 10 m in Avstrijca Mrkwicka v skokih iz 3 metrov. Zelo zanimive so bile tekme štafet. Francozi, glavni kandidati za prvo mesto v štafeti 4x100 m prosto, so prepričljivo porazili vse nasprotnike. Gropaiz (56"6), Christophe (56"3) in Curtillet (56"0) so odlično odbili napad Madžarov, Gottvalles (54"8) pa je z lahkoto branil zmago pred Anglijo in Švedsko. Švedi so se maščevali za poraz v štafeti 4x200 m prosto. Zelo ostra je bila bitka med Vzhodno Nemčijo in Sovjetsko zvezo v štafeti 4x100 m mešano. Zmagali so Nemci (Dietze, Henninger, Gregor in Wiegand) v času 4'9"0, kar je novi evropski višek.

Končna lestvica moških postav za pokal Evrope je naslednja: 1. Sovjetska zveza 116, 2. Vzh. Nemčija 104, 3. Francija 63, 4. Nizozemska 57, 5. Madžarska 54, 6. Švedska 52, 7. Vel. Britanija 50, 8. Jugoslavija 17, 9. Avstrija 15, 10. Španija 8, 11. Finska in Romunija 6, 13. Češkoslovaška 5, 14. Belgija 4 in 15. Italija in Norveška 2 točki.

V ženskih disciplinah

Pri ženskah ugotovimo, da so na prvem mestu, in sicer s precejšnjim naskokom, Nizozemke (141 točk). Na drugem mestu so Nemke (105), na tretjem Vel. Britanija (63); sledijo: Madžarska (23), Švedska (21), Sovjetska zveza (20), Avstrija (7), Francija in Italija, vsaka po 1 točko. Lestvica velja za pokal Bredius.

Če združimo obe lestvici, vidimo, da so največ točk osvojili Nemci, in sicer 209, sledijo Nizozemci 198, Rusi 136, Angleži 113, Madžari 77, Švedi 73 in Francozi 64 točk.

V ženskih disciplinah se je najbolj odlikovala Nizozemka Adria Lasterie, ki je osvojila kar tri zlate kolajne (štafeta 4x100 m prosto, 400 m prosto

in 400 m mešano). Nizozemka, ki ima 19 let, je postavila novi evropski višek tako na 400 m mešano (5'27"58) kot v štafeti 4x100 m prosto. Lasterie je morala v tekmi na 400 m mešano odbijati vse napade sorojakinje Heemskerke, nato pa še končni »sprint« Angležinje Lonsbrough in madžarske plavavke Evergari. Anita Lonsbrough se je zato »maščevala« s prepričljivo zmago na 200 m prsno. Le mlada Nizozemka Bimolt in Nemka Küper sta se ji uspešno protivila. Nizozemska je žela lepo zmago tudi v disciplini 100 m hrbtno. Prva je bila odlična Marija van Velsen, druga pa sorojakinja Wiek. Tudi Nizozemka Ada Kok je osvojila zlato kolajno, in sicer na 100 m metuljček, kjer je postavila tudi nov evropski višek (1'9"9). Nemci so povsem nepričakovano zmagali v tekmi na 100 m prosto. Glavni kandidat za končno zmago je bila Angležinja Diana Wilkinson, ki je v predtekma preplaval razdaljo v času 1'2"5, čeprav se je za prvo mesto potegovala tudi Tigelaarjeva (Nizozemska). Zmagala pa je 18-letna Heidi Pechstein, rojena prav v mestu, kjer so se odigrale tekme za evropsko prvenstvo. Prve tri tekmovalke (Pechstein, Wilkinson in Tigelaar) so preplavale progo v času 1'3"3 in sodniki so le z veliko muko določili vrstni red. Ingrid Kramer je z lahkoto zmagala v skokih tako iz 3 kot iz 10 metrov. Kramerjeva, ki ima 19 let, je z lahkoto zmagala tudi na olimpijskih igrah. In še štafete. Kot smo že omenili, so se v štafeti 4x100 m prosto na prvo mesto uvrstile Nizozemke. Angležinje so v predtekovanju postavile nov evropski višek (4'17"6), kateremu so Nizozemke odgovorile v finalu s časom 4'15"1 (seveda evropski višek). Druga je bila Velika Britanija s časom 4'16"3, tretja Madžarska 4'17"5. Vzhodne Nemke so osvojile še en aslov, in sicer v štafeti 4x100 m mešano. Schmidtova, Göbelejeva, Noakova in Pechsteinova so celo postavile nov svetovni višek: 4'40"1. Druga je bila Nizozemka.

Oglejmo si še tekmovalce v waterpolu, katerega se je udeležilo 11 držav. Očpadle so takoj Švedska, Vel. Britanija in Poljska, ki so se uvrstile na 9., 10. in 11. mesto. Velika borba je bila za 5. mesto, ki je pripadlo Romuniji. Nizozemska je zelo razočarala, uvrstila se je na 6. mesto, za največje razočaranje pa so poskrbeli Italijani, ki so osmi! Na sedmem mestu je Belgija. Končna zmaga je pripadla močni Madžarski ekipi, medtem ko si Jugoslavija in Sovjetska zveza delita 2. in 3. mesto. Na četrto mesto so se uvrstili domačini.

d. t.

Izdaja Konzorcij Novega lista • Odgovorni urednik
Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« - Trst.

ŽENA IN DOM

Ruko zdravo je mleko!

Mleko spada med živila, ki imajo posebno visoko in harmonično prehransko vrednost. Vsebuje namreč vse tiste redilne snovi, ki jih človeško telo potrebuje za svojo rast in razvoj.

Poglejmo, kako je mleko sestavljeno in katere sestavine so nam za zdravo in uravnoteženo prehrano najbolj potrebne. V 100 g mleka se nahaja 3,4 g beljakovin, 3,5 g maščob, 4,8 g ogljikovih hidratov, precej mineralnih snovi, vitaminov in elementov v sledah. Vse redilne snovi se nahajajo v mleku v posebno lahki prebavni obliki, zato je priporočljivo predvsem dojenčkom, bolnikom in starejšim osebam.

Beljakovine so v mleku visokovredne. Organizem jih lahko izkoristi, ker so mlečne beljakovine podobne onim, ki sestavljajo oziroma gradijo naše telo. Z enim litrom mleka na dan krijemo približno 60% potreb po beljakovinah, s kalcijem pa, ki se nahaja v omenjeni količini mleka, lahko krijemo dnevne potrebe.

Kalcij je najpomembnejša sol v mleku in mleko je zanj tudi najdragocenejši vir. Telo ga tudi zelo dobro izkoristi. Ob pomanjkanju kalcija se kosti slabo razvijajo in postanejo krhke. Prizadeti pa so pri tem tudi zobje.

Mlečna maščoba je izmed vseh živalskih maščob najlažje prebavljiva, ker je mehka in se topi pri telesni temperaturi.

Ako primerjamo liter mleka po kalorični vrednosti z drugimi živila, ugotovimo sledeče: kalorija enega litra mleka je enaka kaloriji, ki jo ima 148 g cementskega sira, 80 g surovega masla, 633 g skute, 22 g jagnjetine, 270 g govedine, 240 g svinjine, 240 g salame ali 8 jajc.

Zelo zdravo je tudi uživanje kislega mleka, ker mlečna kislina, ki se v njem nahaja, osvežuje in zadržuje v črevesju razvijanje škodljivih glivic. Pred uporabo ga je treba dobro stolči in paziti na to, da ni prestaro in da nima grenkega okusa. Mleko je hitro skisa, če mu dodamo žlico drugega kislega mleka in ga držimo na hladnem.

Joghurt je posebne vrste kislilo mleko, ki vsebuje tako imenovane bolgarske glivice. Je lahko prebavna in osvežujoča hrana, ki ovira razvijanje gnobnih bacilov v črevesju in ugašuje nastale črevesne strupe. Napravimo ga na ta način, da kravjemu mleku dodamo kvasilo v obliki bolgarskih glivic in ga držimo 10 do 14 ur v mlačnem kraju.

Znanstveniki so na osnovi številnih poskusov ugotovili, da se nahajajo v mleku snovi, ki ščitijo telo pred boleznimi. Prav posebno mesto ima mleko pri zdravljenju raznih bolezni želodca, jeter, srca in krvnega obtoka. Za telo v rasti in razvoju pa je sploh mleko neobhodno potrebno.

Iz vseh teh razlogov je nujno, da mleku posvetimo več pozornosti in da mu damo v prehrani pravo mesto, ako hočemo, da bomo zdravi in da se bo naš organizem pravilno razvijal.

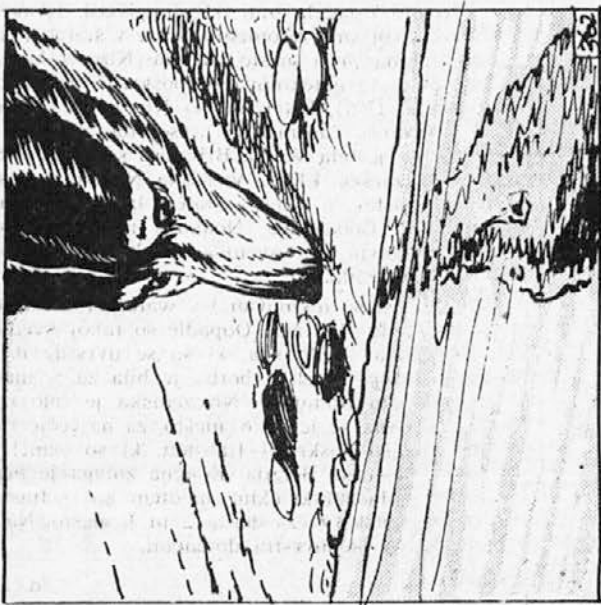
Ondina

Zmaga Češkoslovaške v Messini

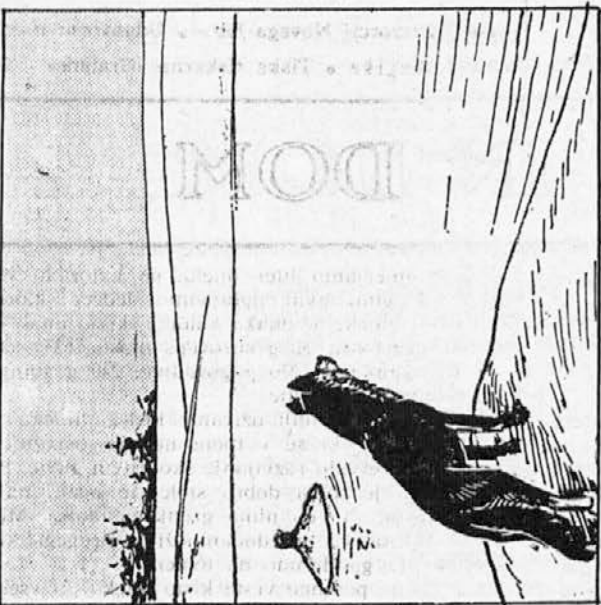
V Messini se je prejšnji teden odigral mednarodni turnir v košarki, katerega so se udeležile Češkoslovaška, Bolgarija, Jugoslavija, Poljska, Francija in Italija. Tekme so bile zelo borbene in končna zmaga je pripadla močni postavi Češkoslovaške, ki je v odločilni tekmi premagala Bolgarijo z izidom 47:46 (19:29). Zanimivo je, da so Čehinje kmalu izgubile proti poljski postavi. Končna lestvica je naslednja: 1. Češkoslovaška 10, 2. Bolgarija 9, 3. Jugoslavija 8, 4. Italija 7, 5. Poljska 6 in 6. Francija 5 točk.

363. Zvečer je utrujen in zapuščen legel pod drevo. Vedno jasneje je vstajala v njem zavest, da je Siva odšla iz njegovega sveta. V ujetništvu je ni tako močno pogrčel kakor v svobodni divjini, kjer ga je vsak grm, vsaka skala neprestano spominjala na zvesto spremljevalko. Tišina in samota sta ga plasiili. Bil je pes in ni hotel živeti sam.

362. Spet se je vrnil na pešeni breg. Sedaj je iskal počasi in skrbno. Prevohljal je sleherni kosček breva in gozda, toda njegov voh je bil vse prešlab, da bi odkril zadnje sledove Sivinega vonja. Tako je našel na bregu tudi strte školjke. Ko bi vedel, da jih je strla Siva z svojimi zobmi! Čeprav jih je še tako skrbno obračal, mu niso ničesar povedale.

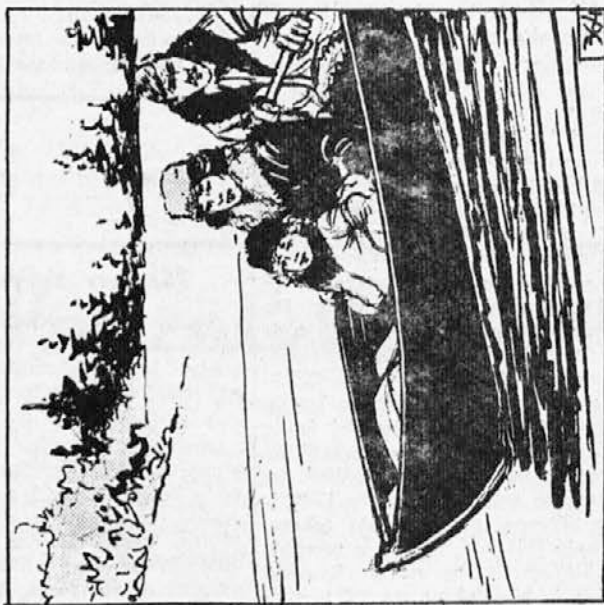
361. Kako močno se je spremenila okolica njenega nekdajnjega doma! Bobri so v miru opravljali svoje delo, nekdanji majhni potoček se je razlil v prostirano jezero, iz katerega je na majhnem otoku Kazana pozdravljalo podrtó drevo. Toda Sive tudi tukaj ni našel. Zvečer se je z ranjenimi nogami in zakrbljeno sklonjeno glavo namenil nazaj v gozd.

366. Svojo kočo na bregu so našli tako, kakršno so zapustili. Le trava je prerasla stezo, ki je vodila do vrat. Zapuščena hišica je spet zaživela v prijetni domačnosti. Ko je mož zvečer zapiral vrata, so Jeanne oči zablistele v veseljem razburjenju. »Nisi slišal?« je blazno vprašala. »Kaj zares nisi slišal tega klica?« Pokimal ji je.

365. Jeanne, ki je z blestecimi očmi opazovala svoje ljubljene gozdove, je stegnila roko. Pokazala je na pešeni polotoček, ki se je raztezal v vodo: »Vidiš, tam nas je zapustil Kazan in odšel k svoji volčici!« Mož jo je veselo opazoval. Rdečica je že preganjala bledico na njenem obrazu, ki je med življenjem v mestu začel upadati.

364. V tistih urah, ko je Kazan z vso bolečino spoznaval trpljenje osamljenosti, je v blestecem sončnem popoldnevu po reki navzgor počasi plul čoln. V njem so se vozili mož, žena in otrok. To je bila reka, ki je tekla mimo Sončne pečine in ljudje v čolnu so bili Jeanne, njen mož in hčerka, ki so se vračali na stari dom.

Za
naše
najmlajše

61

PO
POVESTI

J. OLIVERA
CURWOODA

RIŠE:
M. MUSTER